

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 15.12.2005
KOM(2005) 650 galutinis

2005/0261 (COD)

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I)

(pateiktas Komisijos)

AIŠKINAMASIS MEMORANDUMAS

1. PASIŪLYMO APLINKYBĖS

1.1. Istorinės ir objektyviosios pasiūlymo aplinkybės

1968 m. Briuselio konvencijoje dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo numatyta, kad ieškovas turi teisę pasirinkti iš kelių teismų, o tai kelia pavojų, kad tam tikra šalis pasirinks vienos ar kitos valstybės narės teismą tik dėl to, kad pastarojo teismo taikoma teisė jai bus palankesnė. Siekdamas sumažinti tokį pavojų, 1980 metais valstybės narės, remdamosi tuo pačiu teisiniu pagrindu, pasirašė Romos konvenciją dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės.

Amsterdamo sutartis suteikė naują postūmį Bendrijoje parengtai tarptautinei privatinei teisei. Pavyzdžiui, Bendrija, remdamasi šiuo teisiniu pagrindu, priėmė vadinamąjį „Briuselio I“ reglamentą¹, pakeitusį valstybių narių santykiuose 1968 m. Briuselio konvenciją. 2003 m. liepos 22 d. Komisija pateikė Reglamento dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės pasiūlymą („Roma II“)². Šiandien Romos konvencija yra vienintelė Bendrijoje tarptautinės privatinės teisės klausimus reglamentuojanti teisinė priemonė, turinti tarptautinės sutarties struktūrą. Tokia sistema turi trūkumų, juo labiau kad „Briuselis I“, „Roma II“ ir 1980 m. Romos konvencija sudaro vientisą tarptautinės privatinės teisės, susijusios su civilinio ar komercinio pobūdžio sutartinėmis ir nesutartinėmis prievolėmis, normų visumą Bendrijoje.

1.2. Pasiūlymo pagrindas

Kolizinių teisės normų suderinamumo siekiant įgyvendinti teismo sprendimų tarpusavio pripažinimą svarba buvo patvirtinta Vienos veiksmų plane³. 2000 m. tarpusavio pripažinimo programoje⁴ nustatytos papildomosios kolizinių teisės normų suderinimo priemonės, palengvinančios tarpusavio pripažinimo principo įgyvendinimą. Neseniai Europos Vadovų Taryba⁵ Hagos programoje priminė, kad veikla, susijusi su sutartinės prievolės („Roma I“) reglamentuojančių teisės normų kolizija, turėtų būti „aktyviai tęsiama“. Tarybos ir Komisijos veiksmų šiai programai įgyvendinti plane numatyta, kad 2005 m. bus priimtas „Romos I“ pasiūlymas⁶.

¹ 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 44/2001, 2001 1 16, p. 1.

² KOM (2003) 427 galutinis.

³ OL C 19, 1999 1 23, p. 1, 40 punkto c papunktis.

⁴ OL C 12, 2001 1 15, p. 8.

⁵ 2004 m. lapkričio 5 d. Tarybos išvados, Hagos programos 3.4.2 punktas.

⁶ 4.3 punkto c papunktis.

2. KONSULTACIJŲ SU SUINTERESUOTOSIOMIS ŠALIMIS IR INSTITUCIJOMIS REZULTATAI – POVEIKIO ANALIZĖ

Šis pasiūlymas pateikiamas po išsamių konsultacijų su valstybėmis narėmis, institucijomis ir pilietine visuomene, atliktų visų pirma rengiant 2003 m. sausio 14 d. paskelbtą žaliąją knygą⁷, ir atsižvelgus į 2004 m. sausio 7 d. Briuselyje vykusio atviro posėdžio rezultatus. Maždaug 80 atsakymų⁸, kuriuos vyriausybės, universitetai, teisininkai ir kiti ekonomikos dalyviai pateikė į žaliąją knygą, patvirtino, kad Romos konvencija yra ne tik gerai žinoma, bet ir labai vertinama teisinė priemonė atitinkamuose sluoksniuose, kurių dauguma pasisakė už jos pavertimą Bendrijos reglamentu, nors ir patvirtino, jog būtina modernizuoti tam tikras jos normas. Be to, Komisija 1999 m. lapkričio 4 ir 5 d. jau buvo surengusi atvirą posėdį „Elektroninė prekyba: teisminė jurisdikcija ir taikytina teisė“, gavusi maždaug 75 raštiškus pasiūlymus.

Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas ir Europos Parlamentas atitinkamai 2004 m. sausio 29 d.⁹ ir vasario 12 d.¹⁰ nuomonėse palankiai įvertino konvencijos pavertimo Bendrijos reglamentu ir jos modernizavimo galimybę.

2005 m. vasario 17 d. valstybių narių ekspertai susitiko preliminariam Komisijos tarnybų parengtam „Romos I“ reglamento projektui apsvastyti.

Atsižvelgdama į ribotą šio pasiūlymo poveikį esamoms teisės normoms ir atitinkamiems sluoksniams, Komisija nusprendė nerengti formalios poveikio analizės. Pasiūlymu siekiama ne sukurti naują teisės normų sistemą, o esamą konvenciją paversti Bendrijos teisine priemone. Be to, atlikus tam tikrus pakeitimus, būtų galima modernizuoti kai kurias Romos konvencijos nuostatas ir jas aiškiau bei tiksliau apibrėžti – taip joms būtų suteikiama daugiau teisinio tikrumo, tačiau naujų elementų, kurie galėtų iš pagrindų pakeisti esamą teisinę sistemą, neįtraukiama. Visi pakeitimai parengti remiantis plačių Komisijos surengtų ir visuomenei lengvai prieinamų konsultacijų šioje srityje rezultatais. Išsamesnės informacijos apie įtrauktų pakeitimų pobūdį ir poveikį reikia ieškoti konkretaus straipsnio pastabose (žr. toliau 4.2 punktą).

3. TEISINIAI PASIŪLYMO ASPEKTAI

3.1. Teisinis pagrindas

Nuo Amsterdamo sutarties įsigaliojimo kolizines teisės normas reglamentuoja EB sutarties 61 straipsnio c punktas. Pagal EB sutarties su pakeitimais, padarytais Nicos sutartimi, 67 straipsnį reglamentas bus priimtas pagal EB sutarties 251 straipsnyje apibrėžtą bendro sprendimų priėmimo procedūrą. 65 straipsnio b punkte nurodyta, kad „*priemonės teismų bendradarbiavimo [...] civilinių bylų srityje, kurių imamas [...] tokiu mastu, kokio reikia vidaus rinkai deramai veikti, sudaro: valstybėse narėse [...] jurisdikcijos kolizijai taikomų*

⁷ KOM (2002) 654 galutinis.

⁸ Pateikiami □iuo adresu

http://europa.eu.int/comm/justice_home/news/consulting_public/rome_i/news_summary_rome1_en.htm.

⁹ Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl Žaliosios knygos apie 1980 m. Romos konvencijos dėl sutartinės prievolės taikytinos teisės pavertimo Bendrijos teisine priemone ir jos modernizavimo. INT/176, 2004 I 29.

¹⁰ Europos Parlamento rezoliucija apie civilinio proceso teisės nuostatų Europos Sąjungoje suderinimo perspektyvą (KOM(2002) 654 – KOM(2002) 746 – C5-0201/2003 – 2003/2087(INI)), A5-0041/2004.

teisės normų suderinamumo skatinimas.“ Taigi Bendrijos teisės aktų leidėjas gali savo nuožiūra nuspręsti, ar konkreti priemonė reikalinga tinkamam vidaus rinkos veikimui. Kolizinių teisės normų, susijusių su sutartinėmis prievolėmis, suderinimas yra būtinas tinkamam vidaus rinkos veikimui.

Pagal protokolą dėl Danijos, EB sutarties IV antraštinė dalis, kurioje apibrėžti šiame pasiūlyme nagrinėjami klausimai, šiai šaliai negalioja. Ji negalioja ir Airijai bei Jungtinei Karalystei, išskyrus atvejį, kai šios šalys pasinaudoja savo teise prisijungti prie šios iniciatyvos prie Sutarties pridėdame protokole nustatytais sąlygomis.

3.2. Subsidiarumo ir proporcingumo principai

Pasiūlymo tikslo, t. y. vienodų sutartinėmis prievolėmis taikytinos teisės normų priėmimo norint užtikrinti didesnę šioje srityje priimanų teismo sprendimų numatomumą, valstybės narės negali tinkamai įgyvendinti, todėl siekiant didesnio veiksmingumo, jis gali būti tinkamiau įgyvendintas Bendrijos lygiu. Taigi pagal Sutarties 5 straipsnyje nustatytą subsidiarumo principą Bendrija gali imtis priemonių. Be to, kolizinių teisės normų derinimo priemonės, kuriomis suteikiama daugiau teisinio tikrumo, tačiau kurios nereikalauja materialinės sutarčių teisės suderinimo, nepažeidžia minėtame straipsnyje nustatyto proporcingumo principo.

Protokolo dėl subsidiarumo ir proporcingumo principo taikymo 6 punkte nustatyta, kad „*esant vienodoms sąlygoms [...], pirmenybę reikia teikti ne reglamentams, o direktyvoms.*“ Tačiau šio pasiūlymo atveju labiau tinka reglamentas, nes jo nuostatomis apibrėžiamos vienodos, išsamios, tikslios ir besąlygiškai taikytinos teisės normos, kurioms perkelti į nacionalinę teisę nereikia priimti atskirų priemonių. Priešingai, jei valstybės narės turėtų tam tikrą veikimo laisvę šioms normoms perkelti į nacionalinę teisę, vėl įsigaliojūt teisinis netikrumas, kurį pasiūlymu kaip tik siekiama panaikinti.

4. PASIŪLYMO NUOSTATŲ ANALIZĖ

4.1. Su teisinės priemonės pobūdžiu susiję pakeitimai

Be esminių pakeitimų (4.2 punktas), akivaizdūs skirtumai tarp Romos konvencijos (toliau – konvencija) ir reglamento teisinio pobūdžio pateisina tam tikrus pakeitimus: pavyzdžiui, be kitų grynai formalių pakeitimų, kalbama apie galimybę susitariančiosioms valstybėms nustatyti išlygas (22 straipsnis), priimti naujas kolizines normas po pranešimo procedūros (23 straipsnis) arba nustatyti konvencijos galiojimo ribojamą trukmę (30 straipsnis). Be to, du konvencijos protokolai dėl Teisingumo Teismo teikiamo konvencijos interpretavimo netenka pagrindo.

4.2. Pakeitimai, kuriais siekiama modernizuoti Romos konvencijos normas

Atsižvelgiant į konvencijos ir siūlomo reglamento panašumus, analizuojamos tik iš esmės Konvenciją pakeičiančios nuostatos.

1 straipsnis – Dalykinė taikymo sritis

Siūlomais pakeitimais siekiama būsimosios „Romos I“ teisinės priemonės taikymo sritį suderinti su „Briuselio I“ reglamento taikymo sritimi, atsižvelgiant į Tarybos ir Europos Parlamento darbus rengiant „Romos II“ projektą. E punkte patvirtinama, kad šis reglamentas

netaikomas arbitražiniams susitarimams ir susitarimams dėl ginčo nagrinėjimo vietos, nes daugumoje atsakymų į žaliąją knygą buvo pareikšta nuomonė, kad arbitražinius susitarimus reglamentuoja pakankamai tarptautinių teisės aktų ir kad ginčų sprendimo teismą nustatančios sąlygos klausimas su laiku turėtų būti apibrėžtas „Briuselio I“ reglamente. F punkte į vieną taisyklę apjungiami e punktas ir konvencijos f punkte nurodytos įmonių teisės aspektai. Pirmasis konvencijos f punkto sakiny išbraukiamas, nes įtraukiama nauja atstovavimą reglamentuojanti norma (7 straipsnis). I punkte pateikiamas ikisutartinių prievolių apibūdinimas, kuris, kaip nurodyta atsakymuose, patvirtina daugelio Sąjungos teisinių sistemų analizę, ir ribotas sutarties apibrėžimas, Teisingumo Teismo priimtas teismo sprendimuose, susijusiuose su „Briuselio I“ reglamento 5 straipsnio 1 dalimi: tarptautinėje privatinėje teisėje ikisutartinės prievolės būtų traktuojamos kaip deliktinės ir reglamentuojamos būsimojoje „Romos II“ teisinėje priemonėje.

2 straipsnis – Trečiosios šalies teisės taikymas

„Romos II“ projekto svarstymai parodė, kad konvencijos 2 straipsnio pavadinimas tam tikrų kalbų versijose, kuriose kalbama apie „universalųjį pobūdį“, gali klaidinti: todėl, kad būtų aiškiau, jis pakeičiamas.

3 straipsnis – Pasirinkimo laisvė

Siūlomuose 1 dalies 2 ir 3 sakinio pakeitimuose teisėjas raginamas išsiaiškinti tikrąją nebylią šalių valią nei grynai nuspėjamą jų valią: siūloma atsižvelgti į šalių elgesį ir aiškiau apibrėžti ginčo nagrinėjimo vietos pasirinkimo funkciją, kad teisinius sprendimus būtų galima lengviau numatyti.

Siekiant sustiprinti laisvos valios principą, vieną pagrindinių konvencijos teiginių, 2 dalyje šalims numatoma galimybė pasirinkti, kaip taikytiną teisę, nevalstybinę teisę. Taikoma formuluote siekiama sudaryti galimybę pasirinkti UNIDROIT (Tarptautinio privatinės teisės unifikavimo instituto) principus, *Principles of European Contract Law* (Europos sutarčių teisės principus) arba prireikus būsimų neprivalomų Bendrijos teisinių priemonių principus, tačiau draudžiama pasirinkti gan netikslią *lex mercatoria* ar tarptautinės bendrijos menkai pripažintas privatinės teisės sistemas. Kaip ir Vienos konvencijos dėl tarptautinio prekių pirkimo-pardavimo sutarčių 7 straipsnio 2 dalyje, dokumente nurodoma kokių imtis veiksmų, kai tam tikri sutarčių aspektai nėra aiškiai apibrėžti pasirinktoje nevalstybinėje teisėje.

4 dalyje nagrinėjamas įstatymų apėjimo klausimas, kuriam pagal 8 straipsnį turi galioti ne tik privalomosios tarptautinės nuostatos, bet ir nacionalinėje teisės sistemoje apibrėžtos privalomosios nuostatos. 5 dalies tikslas – užkirsti kelią Bendrijos teisės apėjimui.

4 straipsnis – Teisė, taikytina šalims nepasirinkus sutarties teisės

Konvencijos norma, nustatanti teisės taikymą pagal tipiską paslaugą teikiančios šalies nuolatinę gyvenamąją vietą, lieka galioti, tačiau siūloma jai suteikti daugiau teisinio tikrumo, paprastas prielaidas paverčiant nekintamomis normomis ir panaikinant sąlygą dėl tam tikrų nuostatų neįtraukimo. Kadangi šios teisinės priemonės kertinis akmuo yra pasirinkimo laisvė, teisė, taikytina šalims jos nepasirinkus, turi būti kuo tikslesnė ir kuo lengviau numatoma, kad šalys galėtų nuspręsti, ar jos ketina pasinaudoti tokia laisve ar neketina.

Kalbant apie įvairioms sutarčių rūšims siūlomus sprendimus, tik dėl g ir h punktuose pasiūlytų sprendimų valstybėse narėse vyko diskusijos ir netgi buvo priimti prieštaringi

teismo sprendimai, susiję su tipiškios paslaugos apibrėžimu. Siūlomų sprendimų pagrindą sudaro tai, kad Bendrijos materialinės teisės tikslas yra apsaugoti asmenį, kuriam suteikiama franšizė, ir platintoją, kaip silpnąją šalį.

2 dalyje „tipiškos paslaugos“ kriterijus toliau taikomas sutartims, kurioms 1 dalyje nenumatyta atskirų nuostatų: pavyzdžiui, sudėtingoms sutartims, kurias nelengva apibrėžti, arba sutartims, pagal kurias šalys viena kitai teikia paslaugas, kurias galima laikyti tipiškėmis iš abiejų pusių.

5 straipsnis – Vartojimo sutartys

1 dalyje pateikiama nauja, paprasta ir numatoma kolizinė norma, kurios esmę sudaro tai, kad taikoma tik nuolatinės vartotojo gyvenamosios vietos teisė, iš esmės nekeičiant specialisto veikimo laisvės jam rengiant sutartis. Iš tiesų, atsakymuose į žaliąją knygą konvencijoje pateiktas sprendimas buvo ne kartą kritikuotas, nes dažnai klaidino: t. y. buvo taikoma specialisto teisė ir kartu privalomosios vartotojo teisės nuostatos. Ginčo atveju toks sudėtingas sprendimas reiškia papildomas teismo proceso išlaidas, kurios yra juo labiau nepagrįstos, kad dažnai vartotojo teikiamo ieškinio suma būna nedidelė. Iš dviejų galimų sprendimų siekiant išvengti painiavos – visų specialisto teisės nuostatų arba visų vartotojo teisės nuostatų taikymo – tik pastarasis suderinamas su Sutartyje nustatyta aukšto lygio vartotojo apsaugos sąlyga. Šis sprendimas atrodo priimtinas ir ekonominiu atžvilgiu: vartotojas tik retkarčiais perka užsienyje, tačiau dauguma užsienio prekyba užsiimančių specialistų su kitomis teisinėmis sistemomis susipažinti skirtas sąnaudas gali paskirstyti tarp įvairių ūkinių operacijų. Faktiškai šis sprendimas nekeičia iš esmės specialisto, kuris, rengdamas tipines sutartis, pirmiausia susiduria su sunkumais, kai reikia laikytis privalomųjų vartojimo teisės nuostatų, padėties; jau konvencijoje šiomis privalomosiomis nuostatomis laikomos šalies, kurioje vartotojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisės nuostatos. Kalbant apie kitas sąlygas, kurias šalys gali nustatyti savo nuožiūra, svarbiausia, kad šalys turėtų laisvę rengti savo sutartis; taigi nesvarbu, ar šias sąlygas reglamentuoja vienos šalies teisė, ar kitos.

2 dalyje patikslinamos specialių nuostatų taikymo sąlygos. Pirmajame sakinyje primenama, kad vartotojo kontrahentas, Teisingumo Teismo išnagrinėta sąvoka, yra specialistas. Kaip buvo pageidaujama daugumoje atsakymų į žaliąją knygą, antrasis sakinyss pakeičia konvencijos 5 straipsnio 2 ir 4 dalių b punktus „*veiklos susiejimo*“ kriterijumi, nustatytu jau „Briuselio I“ reglamento 15 straipsnyje, kad būtų atsižvelgiama į nuotolinės prekybos metodų raidą nekeičiant iš esmės specialios nuostatos taikymo srities. Bendroje Tarybos ir Komisijos deklaracijoje¹¹, parengtoje priėmus „Briuselio I“ reglamentą, nurodyta, kad norint, jog būtų taikomos vartotoją apsaugančios nuostatos, įmonė turi susieti savo veiklą su valstybe nare, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, o sutartis turi būti priskiriama tokios veiklos sričiai. „*Vien to, kad tam tikra interneto svetainė yra prieinama, neužtenka, kad būtų taikomas 15 straipsnis; reikia, kad šioje interneto svetainėje būtų raginama sudaryti nuotolines sutartis ir kad sutartis iš tikrųjų būtų sudaryta nuotoliniu būdu bet kokiomis priemonėmis. Šiuo atžvilgiu interneto svetainės naudojama kalba ar valiuta nėra tinkami kriterijai*“. Šioje deklaracijoje minimos svetainės nebūtinai yra vadinamosios „sąveikiosios“ svetainės: pavyzdžiui, svetainės, kurioje raginama siųsti užsakymą faksu, tikslas – sudaryti nuotolines sutartis. Tačiau svetainė, kuri vartotojams iš viso pasaulio siūlo informaciją apie kokį nors gaminį, bet sudaryti sutarties juos siunčia pas vietinį platintoją ar įgaliotinį, nesiekia sudaryti nuotolinių sutarčių. Priešingai negu konvencijos 5 straipsnio 2 dalyje, siūlomame reglamente

¹¹ Pateikiamoje adresu http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/civil/justciv_conseil/justciv_fr.pdf.

nereikalaujama, kad vartotojas imtųsi veiksmų, reikalingų sutarčiai sudaryti, šalyje, kurioje yra jo nuolatinė gyvenamoji vieta, nes ši sąlyga neturi prasmės per internetą sudarytų sutarčių atveju. Tačiau į paskutinį šios dalies sakinį įtraukiama apsaugos sąlyga, kuria siekiama apsaugoti specialistą, pavyzdžiui, jam sutikus sudaryti sutartį su vartotoju, nurodžiusiu klaidingą savo nuolatinę gyvenamąją vietą; sudarydamas sutartį per internetą, specialistas turi pats patikrinti, ar jo tipinė forma jam leidžia nustatyti vartotojo gyvenamąją vietą.

Siūlomame reglamente daugiau neteikiamas sutarčių, kurioms taikoma speciali nuostata, sąrašas; todėl jo dalykinė taikymo sritis nuo šiol apima visas su vartotojais sudarytas sutartis, išskyrus aiškiai į 3 dalį neįtrauktas sutartis.

6 straipsnis – Individualios darbo sutartys

Principinė 2 dalies a punkto nuostata buvo papildyta sąvokomis „šalis, iš kurios [...]“ siekiant atsižvelgti į Europos Bendrijų Teisingumo Teismo priimtus sprendimus, susijusius su „Briuselio I“ reglamento 18 straipsniu, ir jo platų „nuolatinės darbo vietos“ sąvokos aiškinimą. Toks pakeitimas visų pirma sudaro galimybę taikyti šią normą lėktuvų personalui, jei yra tvirtas pagrindas, kuriuo remiantis organizuojamas darbas, o personalas vykdo kitas prievoles savo darbdavio atžvilgiu (registracija, saugumo kontrolė). Taigi 2 dalies b punktas bus taikomas rečiau. Toliau dokumente pateikiami papildomi nurodymai, kaip nustatyti, ar į užsienį išsiųstas darbuotojas yra „laikinais komandiruotas“, nors griežto apibrėžimo nepateikiama. Teisėjai raginami atsižvelgti į šalių ketinimus.

7 straipsnis – Per tarpininką sudarytos sutartys

Iš trijų teisinių santykių, kylančių iš sutarties, sudarytos per tarpininką, rūšių – atstovaujamojo ir tarpininko, tarpininko ir trečiosios šalies bei atstovaujamojo ir trečiosios šalies santykių – tik pirmosios dvi reglamentuojamos konvencijoje. 1 straipsnio 2 dalies f punkte nustatyta, kad tarpininko įgaliojimų klausimas neįtraukiamas į konvenciją; tai paaiškinama derybų dėl konvencijos metu vyravusia nacionalinių kolizinių normų įvairove ir tuo, kad 1978 m. kovo 14 d. buvo priimta Hagos konvencija dėl tarpininkavimo sutartims ir atstovavimui taikytinos teisės. Kadangi šią konvenciją pasirašė ir (arba) ratifikavo tik trys valstybės narės, be to, nacionaliniai teisiniai sprendimai buvo suderinti, šį klausimą reikia apibrėžti. Siūlomas reglamentas apjungia į vieną straipsnį visas teisinius santykius, kylančius iš sutarties, sudarytos per tarpininką, reglamentuojančias normas.

8 straipsnis – Privalomosios nuostatos

1 dalyje pateikiamas pagal 8 straipsnį išdėstytų tarptautinių privalomųjų nuostatų apibrėžimas, kuriam įtakos turėjo Teisingumo Teismo sprendimas *Arblade* byloje¹². 31 šio sprendimo punkte primenama, kad tai, jog nacionalinės normos priskiriamos viešąją tvarką reglamentuojantiems teisės aktams, nereiškia, kad jų nereikia derinti su Sutarties nuostatomis: tokios nacionalinius teisės aktus pagrindžiančios nuostatos Bendrijos teisėje gali būti traktuojamos tik kaip Sutartyje numatytos išimtys Bendrijos laisvių taikymui. 3 dalyje patikslinami kriterijai, į kuriuos teisėjas gali atsižvelgti, sprendamas, ar taikyti kitos valstybės narės privalomąsias nuostatas. Kadangi remiantis atsakymais į žaliąją knygą, buvo nustatyti sprendimai, kuriuose taikyta užsienio privalomųjų nuostatų sąvoka, įskaitant tas valstybes nares, kurios išreiškė abejonių dėl konvencijos 7 straipsnio 1 dalies, šios normos nauda atrodo

¹² Europos Bendrijų Teisingumo Teismas, 1999 11 23, byla C-369/96 ir C-374/96.

neginčijama, juo labiau kad „Briuselio I“ reglamente tam tikrais atvejais numatytas alternatyvus teisinis pagrindas; todėl atrodo itin svarbu, kad tikroje Europos teisingumo erdvėje teisėjas turėtų galimybę atsižvelgti į kitos valstybės narės, kuri yra glaudžiai susijusi su ginču ir į kurios teismus galėjo kreiptis ieškovas, privalomąsias nuostatas.

10 straipsnis – Sutarčių galiojimas formos atžvilgiu

Atsižvelgiant į tai, kad daugėja nuotoliniu būdu sudarytų sutarčių, sutarčių galiojimą formos atžvilgiu apibrėžiančios konvencijos normos dabar atrodo pernelyg ribojamojo pobūdžio. Siekiant palengvinti sutarčių ar vienašalių aktų nuostatas dėl galiojimo formos atžvilgiu, įtraukiami papildomi alternatyvūs faktoriai. Specialios sutartims, sudarytoms per tarpininką, taikomos nuostatos įtrauktos į 1 ir 2 dalį.

13 straipsnis – Skolinių reikalavimų perleidimas ir sutartyje numatyta subrogacija

Kadangi skolinių reikalavimų perleidimas ir sutartyje numatyta subrogacija ekonominiu atžvilgiu atlieka panašias funkcijas, nuo šiol jie aptariami tame pačiame straipsnyje. Į 3 dalį įtraukiama nauja kolizinė norma, apibrėžianti prieštaravimo dėl skolinių reikalavimų perleidimo trečiajai šaliai sąlygas; daugumoje atsakymų rekomenduotas būtent toks sprendimas, kuris taip pat buvo naudotas 2001 m. UNCITRAL (Jungtinių Tautų tarptautinės prekybos teisės komisijos) konvencijoje dėl debitorinių įsiskolinimų perleidimo tarptautinėje prekyboje.

14 straipsnis – Įstatyminė subrogacija

Kadangi sutartinė subrogacija aptariama 13 straipsnyje, 14 straipsnis skiriamas įstatyminei subrogacijai, numatytai, pavyzdžiui, tais atvejais, kai, draudikas, atlyginęs nukentėjusiajam žalą, perima nukentėjusiojo teises žalą padariusio asmens atžvilgiu. Šis pakeitimas parengtas atsižvelgus į Tarybos ir Europos Parlamento darbus rengiant „Romos II“ pasiūlymą, kurių tikslas – išaiškinti tam tikrose teisinėse sistemose neegzistuojantį mechanizmą aiškesnėmis sąvokomis.

15 straipsnis – Atvejis, kai yra keli skolininkai

Pakeitimas parengtas atsižvelgus į tuos pačius darbus, siekiant subrogaciją ir atvejį, kai yra keli skolininkai, apibrėžti dviejose atskirose normose, o kolizinę teisės normą, reglamentuojančią kelių skolininkų atvejį, išdėstyti paprastesnėmis sąvokomis. Paskutiniu sakiniu siekiama patikslinti skolininko, kuris naudotusi ypatinga apsauga, padėtį.

16 straipsnis – Įstatyminė kompensacija

Atsakymai patvirtina žaliosios knygos išvadas dėl įstatyminę kompensaciją reglamentuojančių normų naudingumo, nes sutartinei kompensacijai iš esmės taikomos bendrosios 3 ir 4 straipsnių nuostatos. Priimto sprendimo tikslas – palengvinti kompensacijos taikymą ir kartu užtikrinti, kad būtų atsižvelgiama į teisėtus asmens, nesiėmusio iniciatyvos kompensacijai gauti, lūkesčius.

18 straipsnis – Sutapatinimas su „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka

Kaip ir „Romos II“ pasiūlyme, 18 straipsnyje pateikiamas „nuolatinės buveinės“, pavyzdžiui, juridinių asmenų, sąvokos apibrėžimas.

21 straipsnis – Nesuvienodintos sistemos

Kai valstybę sudaro keli teritoriniai vienetai, turintys savas, sutartines prievoles reglamentuojančias materialinės teisės normas, šis reglamentas taip pat turi būti taikomas šių teritorinių vienetų jurisdikcijos kolizijai, taip siekiant užtikrinti teismo sprendimų numatomumą ir teisinį tikrumą bei vienodą europinių normų taikymą visiems su jurisdikcijos kolizija susijusiems klausimams.

22 straipsnis – Ryšys su kitomis Bendrijos teisės nuostatomis

Kaip ir konvencijos 20 straipsnyje, 22 straipsnyje patikslinamas ryšys su kitomis Bendrijos teisės nuostatomis. A punkte nagrinėjamos Bendrijos antrinės teisės aktų kolizinės normos tam tikrose srityse, išvardytose 1 priede. B punktu siekiama užtikrinti suderinamumą su neprivaloma teisine priemone, kuri galėtų būti parengta „Europos sutarčių teisės“ projektui. Siūlomo reglamento ryšys su teisės normomis, skirtomis tinkamam vidaus rinkos veikimui skatinti, aptariamas c punkte.

23 straipsnis – Ryšys su esamomis tarptautinėmis konvencijomis

Siūlomais pakeitimais siekiama nustatyti pusiausvyrą tarp suderinamumo su tarptautiniais valstybių narių įsipareigojimais ir siekimo sukurti tikrą Europos teisingumo erdvę bei užtikrinti didesnę galiojančių teisės aktų skaidrumą, skelbiant konvencijas, kuriose dalyvauja valstybės narės. 2 dalyje išdėstyta principinė norma, kuria remiantis galiojančios tarptautinės konvencijos yra svarbesnės už siūlomą reglamentą. Tačiau šioje dalyje numatytas išimtinis atvejis, kai sudarant sutartį vienoje ar daugiau valstybių narių nustatomi visi tinkami su tam tikra padėtimi susiję elementai. Dviejų lygiagrečių sistemų egzistavimas – konvencijų normų taikymas jas ratifikavusioms valstybėms narėms ir siūlomo reglamento taisyklių taikymas likusioms valstybėms narėms – būtų nesuderinamas su tinkamu vidaus rinkos veikimu. 3 dalyje aptariamos tarp naujųjų valstybių narių sudarytos dvišalės sutartys.

Pasiūlymas

EUROPOS PARLAMENTO IR TARYBOS REGLAMENTAS

dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės (Roma I)

EUROPOS PARLAMENTAS IR EUROPOS SĄJUNGOS TARYBA,

atsižvelgdami į Europos bendrijos steigimo sutartį, ypač į jos 61 straipsnio c punktą ir 67 straipsnio 5 dalies antrą įtrauką,

atsižvelgdami į Komisijos pasiūlymą¹³,

atsižvelgdami į Ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonę¹⁴,

laikydami 251 straipsnyje nustatytos tvarkos¹⁵,

kadangi:

- (1) Sąjunga užsibrėžė tikslą puoselėti bei plėtoti laisvės, saugumo ir teisingumo erdvę. Šiam tikslui pasiekti Bendrija turi visų pirma priimti tiek priemonių teismo bendradarbiavimo civilinių bylų, turinčių poveikį kitoms valstybėms, srityje, kiek reikia tinkamam vidaus rinkos veikimui, įskaitant priemones, kuriomis siekiama skatinti valstybėse narėse jurisdikcijos kolizijai taikomų teisės normų suderinamumą.
- (2) Siekdama veiksmingai įgyvendinti atitinkamas Amsterdamo sutarties nuostatas, Teisingumo ir vidaus reikalų taryba 1998 m. gruodžio 3 d. priėmė veiksmų planą dėl tinkamiausių Amsterdamo sutarties nuostatų, susijusių su laisvės, saugumo ir teisingumo erdvės sukūrimu¹⁶, įgyvendinimo sąlygų, kuriame pabrėžiama kolizinių teisės normų suderinimo siekiant įgyvendinti teismo sprendimų tarpusavio pripažinimą svarba, ir paragino prireikus persvarstyti kai kurias konvencijos dėl sutartinėms prievolėms taikytinos teisės nuostatas atsižvelgiant į specialias nuostatas dėl kolizinių teisės normų kitose Bendrijos teisinėse priemonėse.
- (3) 1999 m. spalio 15 ir 16 d. Tamperėje vykusio posėdžio metu Europos Vadovų Taryba teismo sprendimų tarpusavio pripažinimo principą patvirtino kaip itin svarbų kuriant Europos teisingumo erdvę. Priemonių, kuriomis įgyvendinamas teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose tarpusavio pripažinimo principas, programoje¹⁷ nurodyta, kad kolizinių teisės normų derinimo priemonės yra papildomosios

¹³ OL C [...], [data], p. [...].

¹⁴ OL C [...], [data], p. [...].

¹⁵ OL C [...], [data], p. [...].

¹⁶ OL C 19, 1999 I 23, p. 1.

¹⁷ OL C 12, 2001 I 15, p. 1.

priemonės, palengvinančios šio principo įgyvendinimą. Hagos programoje¹⁸ Europos Vadovų Taryba priminė, kad veikla, susijusi su sutartinės prievolės reglamentuojančių teisės normų kolizijos taisyklėmis, turėtų būti aktyviai tęsiama.

- (4) Norint kad vidaus rinka veiktų tinkamai, galiojančiose valstybių narių kolizinėse normose turi būti daroma nuoroda į tos pačios valstybės narės teisę, neatsižvelgiant į tai, kuriam teismui perduota byla, taip siekiant užkirsti kelią konkurencijos tarp Bendrijos teisės subjektų iškreipymui ir užtikrinti didesnę ginčų rezultatų numatomumą, teisinį tikrumą ir sprendimų tarpusavio pripažinimą. Dėl tų pačių priežasčių siekiama, kad visos trys teisinės priemonės – šis reglamentas, 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamentas Nr. 44/2001/EB dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo („Briuselis I“)¹⁹ bei Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. [...] dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma I“) – būtų kuo labiau suderintos.
- (5) Siekiant Bendrijos teisės aktų skaidrumo, kuo daugiau kolizinių teisės normų reikia apjungti į vieną teisinę priemonę arba bent į šį reglamentą įtraukti specialių sektorinėse priemonėse nustatytų teisės normų sąrašą.
- (6) Reglamento taikymo sritis turi būti nustatyta taip, kad atitiktų Reglamentą Nr. 44/2001/EB ir Parlamento ir Tarybos reglamentą (EB) Nr. [...] dėl nesutartinės prievolės taikytinos teisės („Roma II“).
- (7) Šalių laisvė pasirinkti taikytiną teisę turi būti kolizinių teisės normų, reglamentuojančių sutartinės prievolės, sistemos pagrindas.
- (8) Kad padėtų siekti bendrojo priemonės tikslo, t. y. teisinio tikrumo Europos teisingumo erdvėje, kolizinės normos turi būti itin lengvai numatomos. Tačiau teisėjas turi turėti tam tikrą veikimo laisvę, kad tam tikrais atvejais galėtų nuspręsti, kuri teisė glaudžiausiai susijusi su nagrinėjamais įvykiais.
- (9) Kalbant apie sutartis, sudarytas su silpnomis laikomomis šalimis, jas turi apsaugoti kolizinės normos, kurios šioms šalims yra palankesnės nei bendrosios normos.
- (10) Kalbant ypač apie vartojimo sutartis, kolizinė norma turi padėti sumažinti su ginčų (dažnai dėl nedidelių sumų) nagrinėjimu susijusias išlaidas ir atsižvelgti į nuotolinės prekybos metodų raidą. Siekiant suderinamumo su Reglamentu Nr. 44/2001/EB, turi būti daroma nuoroda į „veiklos susiejimo“ sąvoką, kaip vartotoją apsaugančios priemonės taikymo sąlygą, kuri turi būti vienodai aiškinama abiejuose dokumentuose, turint omenyje tai, kad bendroje Tarybos ir Komisijos deklaracijoje²⁰ dėl Reglamento Nr. 44/2001/EB 15 straipsnio tvirtinama, jog norint, kad būtų taikoma 15 straipsnio 1 dalies c pastraipa, *„įmonė turi susieti savo veiklą su valstybe nare, kurioje yra vartotojo nuolatinė gyvenamoji vieta, arba su keliomis valstybėmis, įskaitant šią valstybę narę, o sutartis turi būti priskiriama tokios veiklos sričiai“*. Šioje deklaracijoje taip pat primenama, kad *„vien to, kad tam tikra interneto svetainė [būtų] prieinama, neužtenka, kad būtų taikomas 15 straipsnis; reikia, kad šioje interneto*

¹⁸ 2004 m. lapkričio 5 d. Tarybos išvadų 1 priedas.

¹⁹ OL L 12, 2001 1 16, p. 1. Reglamentas su paskutiniais pakeitimais, padarytais Reglamentu Nr. 2245/2004/EB (OL L 381, 2004 12 28, p. 10).

²⁰ Pateikiamoje adresu http://europa.eu.int/comm/justice_home/unit/civil/justciv_conseil/justciv_fr.pdf.

svetainėje būtų raginama sudaryti nuotolines sutartis ir kad sutartis iš tikrųjų būtų sudaryta nuotoliniu būdu bet kokiomis priemonėmis. Šiuo atžvilgiu interneto svetainės naudojama kalba ar valiuta nėra tinkami kriterijai“.

- (11) Kalbant apie individualią darbo sutartį, kolizinė norma turi padėti nustatyti esminių darbo santykių svarumą. Ši norma nepažeidžia šalies, į kurią komandiruotas darbuotojas, privalomųjų teisės nuostatų, kurių taikymas numatytas 1996 m. gruodžio 16 d. Direktyvoje 96/71/EB dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje²¹.
- (12) Kalbant apie sutartis, sudarytas per tarpininkus, reikia nustatyti kolizines normas, apibrėžiančias visas tris teisinių santykių, kylančių tarp atstovaujamojo, tarpininko ir trečiosios šalies, rūšis. Sutarčiai, sudarytai tarp atstovaujamojo ir trečiosios šalies, toliau taikomos bendrosios šio reglamento nuostatos.
- (13) Siekiant užtikrinti viešąją tvarką valstybėse narėse, turi būti priimtos specialios nuostatos, reglamentuojančios privalomasias nuostatas ir išimtinių nuostatų dėl viešosios tvarkos taikymo mechanizmą. Šios nuostatos turi būti taikomos nepažeidžiant Sutarties nuostatų.
- (14) Siekiant teisinio tikrumo, turi būti pateiktas aiškus „nuolatinės gyvenamosios vietos“, pavyzdžiui, juridinių asmenų, sąvokos apibrėžimas. Priešingai negu Reglamento Nr. 44/2001/EB 60 straipsnio 1 dalies c punkte, kuriame siūlomi trys kriterijai, kolizinė teisės norma turi apsiriboti vienu kriterijumi; antraip šalys negalėtų numatyti jų ginčui taikytinos teisės.
- (15) Reikia patikslinti ryšį tarp šio reglamento ir kai kurių kitų Bendrijos teisės nuostatų.
- (16) Valstybių narių priimtų tarptautinių išipareigojimų laikymasis reiškia, kad šis reglamentas neturi įtakos konvencijoms, kuriose dalyvauja valstybės narės ir kurios apibrėžia konkrečias sritis. Tačiau kai, sudarant sutartį vienoje ar daugiau valstybių narių, nustatomi visi tinkami tam tikro ginčo elementai, tam tikrų tarptautinių konvencijų, kuriose dalyvauja tik kai kurios valstybės narės, taikymas prieštarautų siekimui sukurti tikrą Europos teisingumo erdvę. Todėl reikėtų taikyti šiame reglamente nustatytą normą. Siekdama užtikrinti didesnę šioje srityje galiojančių tarptautinių konvencijų skaidrumą, Komisija, remdamasi valstybių narių perduota informacija, turėtų paskelbti atitinkamų konvencijų sąrašą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.
- (17) Kadangi pasiūlytų veiksmų tikslas – priimti vienodas normas, kuriomis apibrėžiama sutartinėms prievolėms taikytina teisė, – valstybės narės negali tinkamai pasiekti ir dėl veiksmų padarinių geriau jo siekti Bendrijos lygiu, Bendrija gali imtis priemonių pagal Sutarties 5 straipsnyje nustatytą subsidiarumo principą. Remiantis minėtame straipsnyje išdėstyto proporcingumo principu, reglamentu, kuris sustiprina teisinį tikrumą, tačiau nereikalauja suderinti materialinių nacionalinės teisės nuostatų, nesiekama daugiau, negu būtina šiam tikslui pasiekti.

²¹ OL L 18, 1997 I 21, p. 1.

- (18) [Protokolo dėl Airijos ir Jungtinės Karalystės pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 3 straipsnyje nustatyta tvarka Airija ir Jungtinė Karalystė pranešė apie savo norą dalyvauti priimant ir taikant šį reglamentą. / Protokolo dėl Airijos ir Jungtinės Karalystės pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsniuose nustatyta tvarka Airija ir Jungtinė Karalystė nedalyvauja priimant šį reglamentą; taigi reglamentas nėra šioms dviem valstybėms narėms privalomas ir joms netaikomas.]
- (19) Protokolo dėl Danijos pozicijos, pridėto prie Europos Sąjungos sutarties ir Europos bendrijos steigimo sutarties, 1 ir 2 straipsniuose nustatyta tvarka Danija nedalyvauja priimant šį reglamentą; taigi reglamentas šiai valstybei narėi nėra privalomas ir jai netaikomas,

PRIĖMĖ ŠĮ REGLAMENTĄ:

1 skyrius – Taikymo sritis

1 straipsnis – Dalykinė taikymo sritis

1. Šis reglamentas su jurisdikcijos kolizija susijusiais atvejais taikomas sutartinėms prievolėms civilinėse ir komercinėse bylose.

Jis netaikomas visų pirma klausimams, susijusiems su pajamomis, muitais ir administraciniais klausimams.

2. Reglamentas netaikomas:

- (a) fizinių asmenų statusui ir veiksnui, nepažeidžiant 12 straipsnio;
- (b) prievolėms, kylančioms iš šeimyninių santykių arba santykių, kurie pagal jiems taikytiną teisę turi panašų poveikį, įskaitant išlaikymo prievoles;
- (c) prievolėms, kylančioms iš santuokinių ryšių ar nuosavybės sistemų, kurie pagal jiems taikytiną teisę turi panašų poveikį santuokai, testamentams ir paveldėjimui;
- (d) prievolėms, kylančioms iš vekselių, čekių, skolinių įsipareigojimų ir kitų apyvarčiųjų priemonių, jei iš šių kitų apyvarčiųjų priemonių kylančias prievoles lemia jų apyvartumo savybės;
- (e) arbitražiniams susitarimams ir susitarimams dėl ginčo nagrinėjimo vietos;
- (f) klausimams, kuriuos reglamentuoja įmonių, asociacijų ir juridinių asmenų teisė, pavyzdžiui, steigimo, veiksnio, vidaus organizacijos ir likvidavimo bei dalininkų ir padalinių asmeninės teisės atsakomybės už įmonės, asociacijos ar juridinio asmens skolas; taip pat klausimams sprendžiant, ar įmonės, asociacijos ir juridinio asmens padalinys gali šią įmonę, asociaciją ar juridinį asmenį įpareigoti trečiųjų šalių atžvilgiu;

- (g) trestų steigimui ir santykiams, kylantiems tarp jų steigėjų, valdytojų ir dalininkų;
- (h) įrodymams ir teismo procesui, nepažeidžiant 17 straipsnio;
- (i) prievolėms, kylančioms iš ikisutartinių santykių.

3. Šiame reglamente sąvoka „valstybė narė“ – tai visos valstybės narės, išskyrus Daniją [, Airiją ir Jungtinę Karalystę].

2 straipsnis – Trečiosios šalies teisės taikymas

Šiame reglamente nurodyta teisė taikoma net tuo atveju, kai ši teisė nėra valstybės narės teisė.

II skyrius – Vienodos normos

3 straipsnis – Pasirinkimo laisvė

1. Nepažeidžiant 5, 6 ir 7 straipsnių, sutartį reglamentuoja šalių pasirinkta teisė.

Pasirinkimas turi būti aiškus arba akivaizdžiai sąlygotas sutarties nuostatų, šalių elgesio ar bylos apinkybių. Jeigu šalys susitarė dėl valstybės narės teismo ar teismų, kuriuose bus sprendžiami iš sutarties kilę ar kilsiantys ginčai, daroma prielaida, kad jos taip pat susitarė dėl šios valstybės narės teisės pasirinkimo.

Šalys gali pasirinkti visai sutarčiai ar tik jos daliai taikytiną teisę.

2. Šalys taip pat gali, kaip taikytiną teisę, pasirinkti tarptautiniu lygiu ar Bendrijoje pripažintus materialinės teisės principus ir taisykles.

Tačiau klausimai, susiję su šių principų ar taisyklių reglamentuojamais aspektais, kurių jie aiškiai neapibėžia, bus sprendžiami atsižvelgiant į bendruosius principus, kuriais jie grindžiami, arba, jei tokių principų nėra, remiantis teise, taikytina šalims jos nepasirinkus, kaip nustatyta šiame reglamente.

3. Šalys bet kuriuo metu gali susitarti, kad sutartį reglamentuos kita nei anksčiau ją reglamentavusi teisė, remdamosi pagal šį straipsnį ankstesniu sprendimu dėl pasirinkimo arba kitomis šio reglamento nuostatomis. Pakeitimai, susiję su taikytinos teisės nustatymu, padaryti vėliau, nei buvo sudaryta sutartis, neturi įtakos 10 straipsnyje apibrėžtam sutarties formos galiojimui ir nepažeidžia trečiųjų šalių teisių.

4. Kai visi tinkami tam tikro ginčo elementai nustatomi vienoje šalyje, šalių teisė pagal 1 ar 2 dalį pasirinkti kitos šalies teisę ir kartais teismą nepažeidžia šios šalies teisės nuostatų, nuo kurių pagal sutartį nukrypti neleidžiama (toliau – privalomosios nuostatos).

5. Šalių teisė pasirinkti Bendrijai nepriklausančios valstybės teisę nepažeidžia Bendrijos teisės privalomųjų nuostatų, kai jos taikytinos konkrečiam atvejui.

6. Šalių susitarimą dėl taikytinos teisės pasirinkimo ir jo galiojimą reglamentuoja 9, 10 ir 12 straipsnių nuostatos.

4 straipsnis – Teisė, taikytina šalims nepasirinkus sutarties teisės

1. Pagal 3 straipsnį šalims nepasirinkus sutarties teisės, šioms sutartims taikytina teisė nustatoma taip:

- (a) pardavimo sutartį reglamentuoja šalies, kurioje pardavėjas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė;
- (b) paslaugų teikimo sutartį reglamentuoja šalies, kurioje paslaugų teikėjas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė;
- (c) vežimo sutartį reglamentuoja šalies, kurioje vežėjas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė;
- (d) sutartį, susijusią su teise į nekilnojamąjį turtą arba teise naudoti nekilnojamąjį turtą, reglamentuoja šalies, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teisė;
- (e) nepaisant d punkto, nekilnojamojo turto, skirto laikinam asmeniniam naudojimui ne ilgesnį kaip šešių mėnesių iš eilės laikotarpį, sutartį reglamentuoja šalies, kurioje šio turto savininkas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, su sąlyga, kad nuomininkas būtų fizinis asmuo, kurio nuolatinė gyvenamoji vieta būtų toje pačioje šalyje;
- (f) sutartį, susijusią su intelektinės ar pramoninės nuosavybės teisėmis, reglamentuoja šalies, kurioje šias teises perduodantis ar perleidžiantis asmuo turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė;
- (g) franšizės sutartį reglamentuoja šalies, kurioje asmuo, kuriam suteikiama franšizė, turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė;
- (h) platinimo sutartį reglamentuoja šalies, kurioje platintojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė.

2. 1 dalyje nenurodytas sutartis reglamentuoja šalies, kurioje, sudarant sutartį, tipiską paslaugą turinti teikti šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė. Kai tipiškos paslaugos neįmanoma nustatyti, sutartį reglamentuoja šalies, su kuria ji glaudžiausiai susijusi, teisė.

5 straipsnis – Vartojimo sutartys

1. Vartojimo sutartis pagal sekančią dalį ir joje numatytais sąlygomis reglamentuoja valstybės narės, kurioje vartotojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė.

2. Pirmoji dalis taikoma sutartims, kurias fizinis asmuo, t. y. vartotojas, turintis nuolatinę gyvenamąją vietą tam tikroje valstybėje narėje, sudaro, siekdamas tikslų, kuriuos būtų galima laikyti nesusijusiais su jo darbu arba profesija, su specialistu, vykdančiu savo darbo arba profesinę veiklą.

Ši dalis taikoma su sąlyga, kad sutartis buvo sudaryta su specialistu, komercinę ar profesinę veiklą vykdančiu valstybėje narėje, kurioje vartotojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, arba susiejančiu savo veiklą su šia valstybe nare ar su keliomis valstybėmis, įskaitant šią valstybę narę, ir kad sutartis yra priskiriama tokios veiklos sričiai, jeigu specialistas nežinojo vartotojo nuolatinės gyvenamosios vietos ir jeigu jis jos nežinojo ne dėl savo neatsargumo.

3. Pirmoji dalis netaikoma:

- (a) paslaugų teikimo sutartims, kai paslaugos vartotojui turi būti teikiamos tik toje šalyje, kurioje jis neturi nuolatinės gyvenamosios vietos;
- (b) vežimo sutartims, išskyrus su 1990 m. birželio 13 d. Direktyvoje 90/314/EEB apibrėžtais kelionių paketais susijusias sutartis;
- (c) sutartims, susijusioms su teise į nekilnojamąjį turtą arba teise naudoti nekilnojamąjį turtą, išskyrus sutartis, susijusias su 1994 m. spalio 26 d. Direktyvoje 94/47/EB apibrėžta teise tam tikru laiku naudotis nekilnojamaisiais daiktais.

6 straipsnis – Individualios darbo sutartys

1. Nepaisant 3 straipsnio nuostatų, sutarties šalių teisė pasirinkti individualiai darbo sutarčiai taikytiną teisę neatima darbuotojo teisės į apsaugą, kurią pagal šį straipsnį nustato teisės, taikytinos šalims nepasirinkus sutarties teisės, privalomosios nuostatos.

2. Pagal 3 straipsnį šalims nepasirinkus sutarties teisės, individualią darbo sutartį reglamentuoja:

- (a) šalies, kurioje arba iš kurios darbuotojas pagal sutartį nuolat vykdo darbo veiklą, teisė. Nuolatinė darbo vieta neturėtų keistis, darbuotojui laikinai vykdant darbo veiklą kitoje šalyje. Darbo veiklos vykdymas kitoje šalyje laikomas laikinu, kai manoma, kad darbuotojas, įvykdęs savo užduotį užsienyje, toliau tęs veiklą kilmės šalyje. Naujos darbo sutarties sudarymas su pirmuoju darbdaviu arba su darbdaviu, priklausančiu tai pačiai įmonių grupei kaip ir pirmasis darbdavys nekliudo darbuotojui laikinai vykdyti darbo veiklą kitoje šalyje;
- (b) jei darbuotojas nevykdo nuolat darbo veiklos toje pačioje ar iš tos pačios šalies arba nuolat vykdo darbo veiklą teritorijoje, kuri nėra pavaldi nė vienos valstybės suverenitetui, – šalies, kurioje yra darbuotoją įdarbinusi įstaiga, teisė.

3. Į 2 dalyje nurodytą teisę gali būti neatsižvelgiama, jei iš visų bylos aplinkybių paaiškėja, kad darbo sutartis glaudžiau susijusi su kita šalimi; tokiu atveju taikoma šios šalies teisė.

7 straipsnis – Per tarpininką sudarytos sutartys

1. Pagal 3 straipsnį šalims nepasirinkus sutarties teisės, sutartį, sudarytą tarp atstovaujamojo ir tarpininko, reglamentuoja šalies, kurioje tarpininkas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė, jeigu tarpininkas nevykdo ar neturi vykdyti pagrindinės veiklos

šalyje, kurioje atstovaujamas turi nuolatinę gyvenamąją vietą; tokiu atveju taikoma šios šalies teisė.

2. Atstovaujamojo ir trečiosios šalies santykius, kylančius iš to, kad tarpininkas veikė, vykdydamas savo įgaliojimus, viršydamas savo įgaliojimus ar neturėdamas įgaliojimų, reglamentuoja šalies, kurioje tarpininkas turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą įvykių metu. Tačiau taikytina šalies, kurioje tarpininkas veikė, teisė, jei atstovaujamas, kurio vardu tarpininkas veikė, arba trečioji šalis turi nuolatinę gyvenamąją vietą šioje šalyje arba jeigu tarpininkas dalyvavo šios šalies biržos operacijose ar aukcionuose.

3. Nepaisant 2 dalies, kai minėtoje dalyje apibrėžtiems santykiams taikytiną teisę raštu nurodo atstovaujamas arba trečioji šalis ir su tuo akivaizdžiai sutinka kita šalis, šiems klausimams taikoma tokiu būdu nurodyta teisė.

4. 2 dalyje nurodyta teisė taip pat reglamentuoja tarpininko ir trečiosios šalies santykius, kylančius iš to, kad tarpininkas veikė, vykdydamas savo įgaliojimus, viršydamas savo įgaliojimus ar neturėdamas įgaliojimų.

8 straipsnis – Privalomosios nuostatos

1. Privalomosios nuostatos yra nuostatos, kurių laikymąsi valstybė laiko itin svarbiu siekiant apsaugoti jos politinę, socialinę ar ekonominę struktūrą taip, kad jos būtų taikomos visiems į jų taikymo sritį patenkantiems atvejams neatsižvelgiant į teisę, sutarčiai taikytiną pagal šį reglamentą.

2. Šio reglamento nuostatos neriboja teismo, kuriam perduota byla, privalomųjų nuostatų taikymo.

3. Gali būti taikomos ir kitos valstybės, su kuria byla glaudžiai susijusi, teisės privalomosios nuostatos. Spręsdamas, ar reikia taikyti šias privalomas nuostatas, teisėjas turi atsižvelgti į jų pobūdį ir tikslus, kaip apibrėžta 1 dalyje, ir į jų taikymo ar netaikymo pasekmes tikslų, kurių siekiama atitinkamomis privalomomis nuostatomis, ir šalių atžvilgiu.

9 straipsnis – Susitarimas ir galiojimas esmės atžvilgiu

1. Sutartį ar tam tikras jos nuostatas ir jų galiojimą apibrėžia teisė, kuri būtų taikoma pagal šį reglamentą, jei sutartis ar šios nuostatos galiotų.

2. Tačiau, siekdama įrodyti, kad nedavė sutikimo, šalis gali remtis valstybės, kurioje ji turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teise, jei iš bylos aplinkybių paaiškėja, kad nėra pagrindo nagrinėti šios šalies elgesio pasekmes remiantis pirmiau nurodytoje dalyje numatyta teise.

10 straipsnis – Sutarčių galiojimas formos atžvilgiu

1. Sutartis galioja formos atžvilgiu, jei atitinka ją pagal šį reglamentą iš esmės reglamentuojančioje teisėje arba šalies, kurioje sudarant sutartį yra viena iš šalių ar jos įgaliotinis, ar šalies, kurioje tuo metu viena iš šalių turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisėje nustatytus formos reikalavimus.

2. Vienašalis teisės aktas, susijęs su sudaryta ar numatoma sutartimi, galioja formos atžvilgiu, jei atitinka sutartį pagal šį reglamentą iš esmės reglamentuojančioje ar reglamentuosiančioje teisėje arba šalies, kurioje šis aktas sudarytas, ar šalies, kurioje ją sudaręs asmuo tuo metu turėjo nuolatinę gyvenamąją vietą, teisėje nustatytus formos reikalavimus.

3. Šio straipsnio 1 ir 2 dalių nuostatos netaikomos į 5 straipsnio taikymo sritį patenkančioms sutartims. Šių sutarčių formą reglamentuoja šalies, kurioje vartotojas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė.

4. Nepaisant šio straipsnio 1–3 dalių nuostatų, sutartims, susijusioms su teise į nekilnojamąjį turtą arba teise naudoti nekilnojamąjį turtą, taikomos šalies, kurioje yra nekilnojamasis turtas, teisėje nustatyti privalomi reikalavimai dėl formos, jei pagal šią teisę šie reikalavimai yra privalomosios nuostatos, kaip apibrėžta šio reglamento 8 straipsnyje.

11 straipsnis – Sutarties teisės taikymo sritis

1. Pagal šį reglamentą sutarčiai taikytina teisė visų pirma reglamentuoja:

- (a) jos aiškinimą;
- (b) iš jos kylančių prievolių vykdymą;
- (c) nevirsijant teismui jo procesinės teisės suteiktų įgaliojimų, visiško ar dalies šių prievolių nevykdymo pasekmes, įskaitant žalos nustatymą tiek, kiek jis apibrėžtas teisinių normų;
- (d) įvairius prievolių panaikinimo būdus, bylos nutraukimo dėl senaties ir teisių apribojimo klausimus;
- (e) sutarties negaliojimo pasekmes.

2. Kalbant apie veiksmus ir priemones, kurių kreditorius turi imtis, jei sutartis vykdoma netinkamai, turi būti atsižvelgiama į šalies, kurioje sutartis vykdoma, teisę.

12 straipsnis – Neveiknumas

Sutartyje, sudarytoje tarp toje pačioje šalyje esančių asmenų, fizinis asmuo, kuris pagal šios šalies teisę būtų veiksnus, gali motyvuoti savo neveiknumu, remdamasis kita teise, tik tuo atveju, jei sudarant sutartį kita sutarties šalis žinojo apie jo neveiknumą arba jei nežinojo tik dėl savo neatsargumo.

13 straipsnis – Skolinių reikalavimų perleidimas ir sutartyje numatyta subrogacija

1. Skolinių reikalavimų perleidėjo ir perėmėjo tarpusavio prievolės arba sutartinės subrogacijos prievolės reglamentuoja teisė, kuri pagal šį reglamentą taikoma perleidėjo ir perėmėjo sudarytai sutarčiai.

2. Skolinių reikalavimų perleidimą reglamentuojanti teisė nustato skolos perleidžiamumą, santykius tarp perleidėjo ir skolininko arba subrogacinius santykius, prieštaravimo dėl skolinių reikalavimų perleidimo skolininkui arba subrogacijos sąlygas ir skolininko atsakomybės už suteiktą paslaugą panaikinimo galimybę.

3. Šalies, kurioje skolinių reikalavimų perleidimo arba perdavimo metu perleidėjas turi nuolatinę gyvenamąją vietą, teisė reglamentuoja prieštaravimo dėl skolinių reikalavimų perleidimo ar subrogacijos trečiosioms šalims sąlygas.

14 straipsnis – Įstatyminė subrogacija

Kai trečioji šalis privalo grąžinti skolą asmeniui, turinčiam skolinių reikalavimų dėl sutartinių prievolių, šios trečiosios šalies teisė iškelti skolininkui bylą dėl sutartinių prievolių reglamentuoja teisė, taikytina šios trečiosios šalies prievolei grąžinti skolą.

15 straipsnis – Atvejis, kai yra keli skolininkai

Kai kreditorius turi skolinių reikalavimų kelių bendrai atsakingų skolininkų atžvilgiu ir kai vienas šių skolininkų kreditoriui skolą jau grąžino, šio skolininko teisė reikalauti iš kitų skolininkų grąžinti kreditoriui skolą reglamentuoja teisė, taikytina šio skolininko prievolėms kreditoriaus atžvilgiu. Kai teisėje, taikytinoje skolininko prievolėms kreditoriaus atžvilgiu, yra numatytos normos, jį apsaugančios nuo bylos dėl atsakomybės iškėlimo, jis gali atremti kitų skolininkų argumentus, vadovaudamasis šiomis normomis.

16 straipsnis – Įstatyminė kompensacija

1. Įstatymo nustatytą kompensaciją reglamentuoja teisė, taikytina prievolei dėl minimos kompensacijos.

17 straipsnis – Įrodinėjimo pareiga

1. Pagal šį reglamentą sutartį reglamentuojanti teisė taikoma tiek, kiek sudaro teises prielaidas ir nustato įrodinėjimo pareigą bylose, susijusiose su sutartinėmis prievolėmis.

2. Teisės aktai gali būti patvirtinami bet kokiais įrodymais, kuriuos pripažįsta ginčo nagrinėjimo vietos teisė arba 10 straipsnyje nurodytų šalių teisė, pagal kurią aktas galioja, jei įrodymai gali būti pateikiami tokia tvarka teismui, kuriam perduota byla.

III skyrius – Kitos nuostatos

18 straipsnis – Sutapatinimas su „nuolatinės gyvenamosios vietos“ sąvoka

1. Šiame reglamente įmonių, asociacijų ar juridinių asmenų nuolatinė buveinė yra jų centrinė administracija.

Jeigu sutartis sudaroma dukterinei įmonei, padaliniui ar įstaigai vykdančią ūkinę veiklą arba jeigu pagal sutartį paslaugą turi teikti tokia įstaiga, nuolatinė buveinė yra ši įstaiga.

2. Šiame reglamente nustatyta, kad jeigu sutartis sudaroma fiziniam asmeniui vykdančiam profesinę veiklą, jo nuolatinė buveinė yra jo darbo įstaiga.

19 straipsnis – Nukreipimo į trečiosios šalies teisę galimybės nebuvimas

Kai pagal šį reglamentą turi būti taikoma tam tikros šalies teisė, tai reiškia, kad turi būti taikomos šioje šalyje galiojančios materialinės teisės normos, išskyrus tarptautinės privatinės teisės normas.

20 straipsnis – Viešoji tvarka

Į šiame reglamente nurodytos teisės nuostatas gali būti neatsižvelgiama tik tuomet, jei jų taikymas yra akivaizdžiai nesuderinamas su ginčo nagrinėjimo vietoje galiojančia viešąja tvarka.

21 straipsnis – Nesuvienodintos sistemos

Siekiant nustatyti pagal šį reglamentą taikytiną teisę, kiekvienas teritorinis vienetas laikomas valstybe, kai ją sudaro keli savas sutartines prievoles reglamentuojančias normas turintys teritoriniai vienetai.

22 straipsnis – Ryšys su kitomis Bendrijos teisės nuostatomis

Šis reglamentas neturi įtakos taikant ar priimant Europos Bendrijų institucijų parengtus aktus, kurie:

- (a) reglamentuoja tam tikrus kolizinių normų, susijusių su sutartinėmis prievolėmis, aspektus; šiuo metu galiojančių tokių aktų sąrašas pateikiamas I priede;
- (b) reglamentuoja sutartines prievoles ir, atsižvelgiant į šalių valią, yra taikomi atvejams, susijusiems su jurisdikcijos kolizija
- (c) nustato taisykles, skirtas deramam vidaus rinkos veikimui skatinti, kai šios taisyklės negali būti kartu taikomos tarptautinės privatinės teisės normose nurodytai teisei.

23 straipsnis – Ryšys su esamomis tarptautinėmis konvencijomis

1. Valstybės narės Komisijai praneša ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo šio reglamento įsigaliojimo dvišalių konvencijų, kurios reglamentuoja tam tikrus kolizinių normų, susijusių su sutartinėmis prievolėmis, aspektus ir kuriose jos dalyvauja, sąrašą. Komisija skelbia šį sąrašą *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* per šešis mėnesius nuo gavimo datos.

Po šios datos valstybės narės praneša Komisijai apie šių konvencijų denonsavimo atvejus, apie kuriuos Komisija skelbia *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje* per šešis mėnesius nuo gavimo datos.

2. Šis reglamentas neriboja 1 dalyje nurodytų konvencijų taikymo. Tačiau kai sudarant sutartį vienoje ar daugiau valstybių narių nustatomi visi tinkami su tam tikra padėtimi susiję elementai, šis reglamentas yra viršesnis už šias konvencijas:

- 1955 m. birželio 15 d. Hagos konvenciją dėl tarptautinėms prekių pirkimo-pardavimo sutartims taikytinos teisės;

- 1978 m. kovo 14 d. Hagos konvenciją dėl tarpininkavimo sutartims ir atstovavimui taikytinos teisės.

3. Šis reglamentas taip pat viršesnis už II priede išvardytas tarptautines dvišales konvencijas, sudarytas tarp valstybių narių, jei jos susijusios su šio reglamento apibrėžiamais klausimais.

IV skyrius – Baigiamosios nuostatos

24 straipsnis – Įsigaliojimas ir taikymas

Šis reglamentas įsigalioja dvidešimtą dieną nuo jo paskelbimo *Europos Sąjungos oficialiajame leidinyje*.

Šis reglamentas taikomas praėjus [1 metams po jo įsigaliojimo].

Jis taikomas sutartinėms prievolėms, kilusioms po jo įsigaliojimo. Tačiau sutartinėms prievolėms, kilusioms iki šio reglamento taikymo pradžios, jis taikomas, kai dėl jo taisyklių taikoma ta pati teisė, kaip ir teisė, kuri būtų buvusi taikytina pagal 1980 m. Romos konvenciją.

Šis reglamentas yra privalomas visas ir tiesiogiai taikomas visose valstybėse narėse.

Priimta Briuselyje,

Europos Parlamento vardu
Pirmininkas

Tarybos vardu
Pirmininkas

I priedas: 22 straipsnio a punkte minėtų teisės aktų sąrašas

- Direktyva dėl neteisėtai iš valstybės narės teritorijos išvežtų kultūros objektų grąžinimo (1993 m. kovo 15 d. Direktyva 93/7/EEB)
- Direktyva dėl darbuotojų komandiravimo paslaugų teikimo sistemoje (1996 m. gruodžio 16 d. Direktyva 96/71/EB)
- Antroji direktyva dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu, išskyrus gyvybės draudimą (1988 m. birželio 22 d. Direktyva 88/357/EEB, papildyta ir iš dalies pakeista Direktyvomis 92/49/EEB ir 2002/13/EB)
- Antroji direktyva dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su tiesioginiu draudimu (1990 m. lapkričio 8 d. Direktyva 90/619/EEB, papildyta ir iš dalies pakeista Direktyvomis 92/96/EEB ir 2002/12/EB)

II priedas: 23 straipsnio 3 dalyje minėtų dvišalių konvencijų sąrašas

– [...]